

RÓZSA RITA

Vajdaság nemzetközi gazdasági és politikai kapcsolatai

Bevezetés

A tanulmány az 1990-es évektől vizsgálja Vajdaság nemzetközi gazdasági és politikai kapcsolatainak alakulását. Említést kell tenni olyan államközi regionális együttműködési formákról, melyek Szerbiát, közvetve pedig Vajdaságot is érintették. 1989-ben létrejött Közép-európai Kezdeményezés névvel egy olyan dokumentum, melynek 17 működési területe van, de ide sorolhatjuk az 1996-os Délkelet-európai Együttműködési Kezdeményezést, az 1998-as Délkelet-európai Együttműködési Folyamatot, a Délkelet-európai Stabilitási Szerződés aláírását 1999-ből, az Adria-Jón-tengeri Kezdeményezést 2000 májusából és a Duna-menti Együttműködési Folyamatot, melyet 2002-ben indítottak újtára, illetve a 2011-es magyar soros elnökség alatt létrejött Duna Régió Stratégiát.

Létrejöttek szubregionális együttműködési formák, mint a Duna-menti Területi Egységek Munkaközössége és a Duna–Körös–Maros–Tisza Regionális Együttműködés (DKMT). Ezenfelül az EU Vajdaságot érintő programjai közül bevezetésre került a Szomszédsági Programok rendszere, melynek az volt a célja, hogy az unió külső határain fekvő területek is részesülhessenek támogatásokban.

Fontos kiemelni a külkapcsolatok egy másik formáját: a városdiplomáciát, a testvérváros-hálózatok kialakulását. A városok szintjén meghozott döntéseknek itt összhangban kell lenniük az ország külpolitikai, gazdasági és kulturális célkitűzéseivel, ám ennek ellenére mégis alkalmasak arra, hogy a helyi érdekeket tartsák szem előtt. Vajdaság települései e tekintetben már egy jól kiépített testvérváros-hálózattal rendelkeznek, mely elősegíti a helyi, speciális problémák kezelését. A testvérvárosok mellett meg kell említeni, hogy Vajdaság AT képviselőházának is működik egy régióközi együttműködési hálózata, melynek fő célja a régiók közötti kulturális és gazdasági partnerkapcsolatok élénkítése. A tartomány a következő régiókkal működik együtt: Vukóvár-Szerém megye, Felső-Ausztria, Isztria megye, Stájerország, Fehér megye, Kirovohrad, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Bács-Kiskun, Hessen, Csongrád, Boszniai Szerb Köztársaság, Baden-Württemberg Tartomány, Eperjesi kerület.

A Régiók Európai Bizottságát 1994-ben hozták létre, azzal a céllal, hogy az EU jogszabályainak nagy részét helyi vagy regionális szinten átültessék a gyakorlatba. Ez a kezdeményezés szintén nagy szerepet játszik Vajdaság Európához való felzárkózásában, különös tekintettel a nemzeti kisebbségekre. Ebben segít Vajdaság brüsszeli irodája, melyet 2011-ben nyitottak meg. Mindezek jelentősen hozzájárulnak egy európai Vajdaság kialakulásához, illetve ahhoz, hogy az itt élő kisebbségek jogait helyi szinten is szavatolni tudják.

Az uniós csatlakozás menete

A koppenhágai kritériumokkal egy új korszak köszöntött be. Az, hogy az Európai Unió kelet felé is megnyitja kapuit, hangsúlyosan előtérbe hozta a csatlakozásra váró országok körében a kisebbségpolitika témáját. 1993-ban a koppenhágai csúcstalálkozó alkalmával döntés született azokról a feltételekről, amelyeket az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó államoktól az európai közösség országai elvárnak. Az EU e kritériumok szerint értékelte a csatlakozni kívánó államokat, majd rendszeres országjelentésekben számolt be ezen országok csatlakozási előrehaladásáról. A bővítési időszakok különböztek egymástól, hiszen kezdetben az EU a bővítésre helyezte a hangsúlyt, majd csak később került előtérbe a kisebbségek kérdése és politikai részvétele. Az 1990-es évek balkáni háborúiban résztvevő országok is ekkor kerültek a potenciális tagjelöltek közé. Mivel a további konfliktusok kialakulása várható volt a kisebbségek és a többségi nemzetek között, – amelyeknek gazdasági és politikai kockázatai az EU-n belülre is begyűrűzhetnek, – ezért az EU számára is fontossá vált a kisebbségi kérdések rendezése.

Szilárd intézményrendszert kell biztosítani, mely garantálja a kisebbségek tiszteletét és védelmét, a demokráciát, a jogállamiságot, valamint az emberi jogokat. A piacgazdaság működését biztosító új kihívásokat kellett meghatározni és teljesíteni. A koppenhágai kritériumok között szerepel még a jogok és kötelezettségek vállalása, melyek alapvetően a közösségi jogból fakadnak. További közösségi törekvésként merült fel a politikai, gazdasági és monetáris egység kiépítése. Végül pedig az európai integráció lendületének fenntartását az is biztosítja, hogy alkalmas új tagok befogadására.

A zágربی csúcstalálkozón 2000-ben már Szerbia is részt vehetett, majd a rákövetkező évben egy az integrációt elősegítő konzultatív munkacsoport jött létre az Európai Unió és a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság között. Már ekkor külön foglalkoztak Szerbia és Montenegró területével, illetve figyelmet fordítottak arra, hogy Koszovóval is külön tárgyalásokat folytassanak.

A Stabilizációs és Társulási Megállapodások (Stabilisation and Association Agreements – SAA) tárgyalásainak kezdetétől összekapcsolták a szerb európai integrációt és a már akkor kiéleződött Koszovó-kérdést. A háborús bűnösök kiadásának kérdése is igen nagy horderejű, látható, hogy az integráció során ez fontos feltétel, viszont az ICTY-vel (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia) való tárgyalások nem mentek olajozottan.

Kezdetben nem volt az EU-nak a Balkán térségre vonatkozó egységes programja, ám 1997-ben „regionális megközelítés” néven meghirdette a kétoldalú kapcsolatok politikai és gazdasági fejlesztését. Két évvel később, öt országnak ajánlották fel az SAA-t, a stabilizációs és társulási folyamat, melyben – Albánia, Macedónia, Horvátország és Bosznia-Hercegovina mellett – Szerbia is helyet kapott. Ezt követően a CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation) program előkészítésére is sor került, melynek hatására a 2001–2006-os ciklusban elkészült az a program, amely maga után vonta a támogatások megkezdésének lehetőségét.

Az ezredfordulón létrejött keretmegállapodás szerint a továbbiakban Szerbia részt vehetett a közösségi programokban, illetve bekapcsolódhatott az újonnan induló programokba is. Ezt az Európai Tanács 2002. decemberi koppenhágai és a 2003. júniusi thesszaloniki ülésén jelentette be azzal a politikai szándékkal, hogy az EU és a nyugat-balkáni térség kapcsolatait erősítse.

Az előbb említett SAA-tárgyalások 2005 folyamán kezdődtek meg, azonban a rákövetkező évben leállították a politikai konzultációkat, mert Szerbia nem működött együtt a volt Jugoszlávia területén elkövetett háborús bűnösökét kivizsgáló nemzetközi törvényszékkel, e nemzetközi konfliktusokat követően csupán 2007 júniusában kezdődtek újra a tárgyalások.

2008 során jóváhagyták az EU és Szerbia előcsatlakozási szerződését, amelynek eredményeként az ország hozzájuthatott többféle támogatáshoz is. Viszont új helyzetet és további megoldatlan problémákat teremtett, hogy ugyanebben az évben kiáltotta ki Koszovó függetlenségét. Mindezek ellenére – 2009 végén – Szerbia benyújtotta az uniós tagság iránti kérelmét. Ezt követően elfogadták a vízummentességet, melyet már jelentős előrelépésként könyvelhetett el az ország (Pámer 2012).

Az EU külügyminiszterei felkérték az Európai Bizottságot, hogy kezdje meg a csatlakozási tárgyalásokat Szerbiával, majd Štefan Füle bővítési biztos átadta az ország felkészültségét ellenőrző dokumentumokat Belgrádnak, amellyel megkezdődtek a lényeges munkálatok a tagjelöltség megszerzése érdekében. Ekkor Szerbia is megnyitotta határait, amelynek eredményeként – az EU-tagállamokon kívül további országok is vízummentesen érkezhettek az országba.

A 2012-es kormányváltás eredményeként 2013 elején jelentősen felgyorsultak a csatlakozást szolgáló események. A Szerb Haladó Párt korábban ugyan nem kimondottan Európa-barát politikát hirdetett, hatalomra kerülésük után viszont jelentős eredményeket értek el annak érdekében, hogy Szerbia ténylegesen európainak nevezhesse útját. A váratlan új politikai utat a kompromisszumos tárgyalások jelentették, amelyek nyomán megszülethetett egy megállapodás Koszovó és Szerbia között. Ennek ellenére az utóbbi tárgyalópartner még ténylegesen nem ismerte el régi tartománya függetlenségét, mindez a körülmény pedig számtalan politikai és gyakorlati kérdést hagyott nyitva, amely mind a tényleges konszolidációt, mind pedig az uniós folyamatokat hátráltatta. Több forduló után Belgrád és Pristina megállapodásra jutott, mellyel majdnem elhárult az utolsó akadály is ahhoz, hogy Szerbia megkapja a csatlakozási tárgyalások megkezdésének időpontját. Az Európai Unió konkrét eredményeket kíván látni a megállapodást követően. Ezek szerint, amennyiben a felek eleget tesznek a megállapodásban foglaltaknak, úgy 2014 januárjában megkezdődhetnek a csatlakozási tárgyalások. A csatlakozás menete – az uniós joganyagok és az eddigi forgatókönyvek alapján – a 2013-ban csatlakozott Horvátországhoz és a jelenleg a csatlakozási tárgyalásoknál tartó Montenegróhoz hasonlóan alakul majd. 2015 decemberében nyitották meg az első tárgyalási fejezeteket, melyek a pénzügyi ellenőrzésre és a Koszovóval kapcsolatos kérdésekre fókuszáltak, majd 2016 júliusában további két fejezet, az igazságszolgáltatás és alapvető jogok, valamint a jog érvényesülése, szabadság és biztonság került megnyitásra. 2016 végén további két fejezetet nyitottak meg, ezek a közbeszerzések, valamint a tudomány és a kutatás voltak, 2017 tavaszán pedig az oktatás és a művelődés, valamint a vállalkozási és iparpolitika kérdései kerülhettek a tárgyalások további kérdéskörei közé.

2011 áprilisában, a tagjelölti státusz elérése előtt, közös egyeztetésre került sor a magyar civil szervezetek, illetve a politikai pártok kisebbségi vonatkozású kérdéseiről. Megállapodás született a politikai prioritások tekintetében, így konkrétan arról, hogy mindannyian fontosnak tartják az ország Európai Unióhoz való csatlakozását, amelynek politikai indokát a térségben élő „népek megbékélésének szükségességével” hangsúlyozták a tárgyaló felek. További politikai prioritásként az autonómia kérdése is napirendre került, amely probléma az aktuális események közepette igen kényes témának minősül. Hiszen egyrészt a jelenlegi koszovói helyzet megnehezíti Vajdaság autonómiatörekvéseit is, másrészt további problémát jelent az is, hogy – a magyarságot képviselő pártok között – nincs teljes egyetértés az autonómia értelmezésében, annak közpolitikai vonatkozásában, illetve az

autonómia konkrét intézményrendszerének kialakításában és működtetésének módjában sem (Rózsa 2013).

A 2016 októberében Strasbourgban bemutatott kisebbségi akcióterv első egyeztetésének kidolgozására Belgrádban került sor, az akcióterv az egyik feltétele a 23. fejezet megnyitásának, mely az igazságügyről és az emberi jogokról szól. Az akcióterv rendelkezik a részarányos foglalkoztatásról, a kisebbségek helyzetéről rendelkezésre álló adatokról, a nemzeti tanácsok hatásköreiről, a kultúrát, tájékoztatást, nyelvhasználatot érintő kérdésekről, melyek elméletben már mind szerepelnek a szerbiai jogban, viszont gyakorlati alkalmazásuk még korrekcióra szorul (Gál Kinga honlapja 2017).

Brüsszeli iroda

2011-ben a szerbiai kormány döntése értelmében megnyílt Vajdaság mint régió brüsszeli irodája. Célja, hogy Vajdaság megfelelő intézményrendszer tudjon kialakítani és sikeresen pályázzon az uniós forrásokra. Az iroda elsődleges feladata a gazdasági kérdésekben való lobbizás, olyan lehetőségek felkutatása, melyek megteremtik a pályázás lehetőségeit.

Nem sokkal megnyitása után máris alkotmányellenes működésre hívta fel a figyelmet Vojislav Koštunica, az egyik ellenzéki párt, a Szerbiai Demokrata Párt vezetője. Álláspontja szerint a tartomány „állam az államban” jogállásra törekszik. Megoldásként az EU-intergrációs kérdésekért felelős szerb miniszterelnök-helyettes, Suzana Grubješić azt javasolta, hogy a vajdasági tartományi statútumban, a Vajdasági iroda nevében a képviselőt szót hagyják el, így az összhangban lehet az alkotmánybíróság határozatával, továbbá kiemelendő, hogy más szerbiai városok is tartanak fenn összekötő irodát (Niš, Kragujevac, Novi Pazar), így ez Vajdaság számára is megengedhető.

Államközi együttműködések

Az államközi együttműködések több állam szerződéskötésével jönnek létre, meghatározott céllal, funkcióval és eljárás móddal kapcsolatos szabályokkal. Vajdaság egy része vagy egésze érintett lehet a nemzetközi együttműködési formákban. Az említett együttműködések fő célterülete a gazdasági, környezetvédelmi és szociális problémákra összpontosít. A környező államok EU-csatlakozása Vajdaság szempontjából még inkább előtérbe helyezte és hatékonyabbá tette ezeknek az együttműködéseknek a Vajdasággal kapcsolatos lehetőségeit. A továbbiakban a legfontosabb államközi együttműködések ismertetése következik.

A Közép-európai Kezdeményezés (Central European Initiative, CEI) 1989. november 11-én jött létre Magyarország, Olaszország, Ausztria és Jugoszlávia között a budapesti egyezményrel. Időközben 18 tagúvá vált ez a regionális együttműködés,¹ melynek Trieszt adott otthont, és amelyhez 17 működési területet sorolhatunk, mint a szervezett bűnözés elleni harc, az energetika, az információ és média, a kultúra, a kis- és közép vállalatok, a kisebbségek, a migráció, a tudomány és technológia, az oktatás, az ifjúság, a mezőgazdaság, a helyi közösségek határokon átívelő együttműködése, a humán erőforrás-fejlesztés és a tréningek, a közlekedés, a turizmus, az állampolgárok védelme, a természeti környezet védelme (Stojčić-Karanović 2006). Alapvető célja, hogy erősítse az államok közötti regionális együttműködést és támogassa a nem EU-tagországot integrációjuk útján. A félévente változó soros elnökségben Szerbia 2011-ben vállalt szerepet, ahol a globális gazdasági válság és annak hatásai a térség országaira volt a találkozó kiemelt témája. Az utolsó 2016 decemberében Szarajevóban megszervezett találkozó két témára fókuszált. Az egyik témát a migrációs válság és az integrációra gyakorolt biztonsági kihívások jelentették. E kérdések nagyon relevánsak, így még nagyobb hangsúllyal kell a nyugat-balkáni országok európai integrációját segíteni, hiszen biztonsági szempontból ez kiemelt jelentőséggel bír. A másik téma pedig a kezdeményezés országainak régiós infrastrukturális összekapcsolódásainak elősegítése és ennek fenntarthatósága volt.

A Fekete-tengeri Gazdasági Együttműködés (Black-Sea Economical Council, BSEC) 1992. június 5-én Isztambulban jött létre, 11 tagállam² bekapcsolásával. Célja, hogy az egymás közti kereskedelem és a beruházások növekedjenek, hosszútávon kialakuljon egy szabadkereskedelmi övezet. Ennek érdekében több területen működnek együtt a tagországok. 15 munkacsoportra oszlik a tevékenységük, melyek az adott területek konkrét projektumainak fejlesztésére fordítják a legnagyobb figyelmet. A természeti erőforrások kapnak legnagyobb figyelmet több más terület mellett. Itt fontos kiemelnünk, a természeti kincsek, mint a kőolaj- és földgázlelőhelyek kiaknázásának kérdéseit. (Stojčić-Karanović 2006). Mindemellett komoly politikai ellentétek állnak fenn a tagországok között.

¹ Ausztria, Albánia, Beloruszia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Macedónia, Moldova, Olaszország, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Szerbia, Montenegró, Ukrajna.

² Albánia, Örményország, Azerbajdzsán, Bulgária, Grúzia, Görögország, Moldávia, Románia, Oroszország, Törökország, Ukrajna, Szerbia és Montenegró.

A Délkelet-európai Együtműködési Kezdeményezés (Southeast European Cooperation Initiative, SECI) az 1996 decemberében³ Genfben megtartott értekezleten jött létre az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió kezdeményezésére. Ennek okán a program legfőbb támogatói is az Egyesült Államok, Svájc, Olaszország és Ausztria. Tagjai Albánia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Görögország, Horvátország, Magyarország, Macedónia, Moldova, Románia, Szlovénia, Szerbia, Montenegró és Törökország, szoros együttműködésben a Regionális Együtműködési Tanáccsal. A kezdeményezés elsődleges célja a gazdasági és infrastrukturális fejlesztés, valamint a környezetvédelem, továbbá a régió vonzóvá tétele a magán- és a külföldi tőke számára is. Washington arra törekedett, hogy egyfajta kiegyenlítőds elindulhasson a térségben. Jugoszlávia, arra hivatkozva, hogy a SECI nem mentes a diszkriminációtól, csak 2000-től vett részt az együttműködésben (Szilágyi 2010).

A Délkelet-európai Együtműködési Folyamat (South-East European Cooperation Process, SEEP) 1998-ban szintén isztambuli helyszínnel került aláírásra 9 tagállam bekapcsolásával. Itt az egymás közötti párbeszédre irányul a legfőbb figyelem. Ide tartoznak a csúcstalálkozók állam- és kormányfők részére további külügyi kérdésekkel foglalkozó rendezvények mellett. A délszláv háborúk ideje alatt a szervezet sokat tett a politikai párbeszéd helyreállításáért, viszont 2008-tól megváltozott a szerepköre. Ezek után a Regionális Együtműködési Tanáccsal közösen átvette az akkorra megszűnt Stabilitási Paktum feladatköreit, majd stratégiai kérdésekkel foglalkozott (Horváth–Tar 2006).

A Délkelet-európai Stabilitási Paktum (Stability Pact for South Eastern Europe) 1999 júniusában látott napvilágot Kölnben, 8 tagállammal. Három fő kérdéssel foglalkoznak, melyekre úgynevezett munkaasztalokat alakítottak ki, ezek a demokratizálódás, a gazdaság és a biztonság kérdései. A Délkelet-európai Stabilitási Paktum szerepét 2008. február 27-én a Regionális Együtműködési Tanács vette át. Székhelyük Szarajevóban található, Brüsszelben pedig működik egy összekötő iroda, mely a 46 tagot képviseli. A szervezet élén Hido Bišćević áll, aki a horvát európai uniós csatlakozási tárgyalásokat is vezette. A szervezet immár öt kiemelt jelentőségű működési területen tevékenykedik, mint a gazdasági és társadalmi fejlődés, bel- és igazságügy, infrastruktúra és energiaügy, biztonsági együttműködés és a humántőke-fejlesztés. A költségvetés megosztott, melynek 40 százalékát a délkelet-európai országok adják, 30 százalékát az Európai Bizottság,

³ 1996. december 5–6., Genf

illetve a további 30 százalékot más tagállamok adják össze. A fent említett Délkelet-európai Együtműködési Folyamat stratégiai szintű kérdésekkel foglalkozik, míg a regionális együttműködés feladata ennek lebonyolítása (Horváth–Tar 2006).

Adria–Jón-tengeri Kezdeményezés (Adriatic-Ionic Initiative) 7 tagállammal 2000-ben jött létre, az anconai nyilatkozattal olasz kezdeményezésre. Több területen folyik az egyeztetés, mint az illegális tevékenységek elleni harc, az oktatási kérdések, a gazdaság, a turizmus, a kis- és középvállalatok együttműködésének elősegítése, a közlekedés és a természeti környezet védelme. A keretrendszer támogatást nyújt az Európa 2020 stratégia eléréséhez, elősegíti az integrációt és támogatja a térségi együttműködések létrehozását (EUR-Lex 2012).

Az 1990-es évek során felmerült egy egységes Duna menti fejlesztési stratégia létrehozása, ahol két konkurens kezdeményezés próbál teret nyerni.

Egyik, a Duna-menti Együtműködési Folyamat (Cooperation Process on the Danube, CPD), melyet Bécsben indítottak újjára 13 tagállam részvételével, 2002 májusában osztrák és román kezdeményezésre. Szintén munkacsoportokban folyik a munka, mely a korábbiakhoz hasonló területeket ölel fel.

A másik, a Duna Stratégia (Danube Region Strategy), mely az Ulmi Folyamat során, Baden-Württemberg tartományhoz köthető, mivel a 2008-as ulmi nyilatkozat szerint Európa csak a régiók sikeres összefogása révén juthat előbbre. A 2009-es csúcstalálkozón az Európai Unió Tanácsa felkérte az Európai Bizottságot, hogy 2011 decemberéig készítsék el a stratégiát. Négy nagyobb célt határoztak meg, melyek a Duna régió kapcsolatának szélesítésével foglalkoznak, szintén jelentős a környezetvédelem és a gazdasági fejlődés előrelendítése, valamint a régiók intézményeinek felélénkítése és megerősítése. Ez a stratégia nem kimondottan a Duna fejlesztéséről szól, hanem ezen országok közös érdekeinek képviseléről (Gauder 2009).

Szubregionális együttműködési formák

A régió jelenthet földrajzi vagy akár több államból álló egységet is, melynek kritériumai a közös történelmi múlt, a földrajzi fekvés, a kulturális és etnikai identitás, a belpolitika és a gazdasági kapcsolatok. Esetünkben Vajdaság tekintendő régiónak.

A szubregionális együttműködési formák szűkebb területi egységet határolnak be, és a két legjelentősebb a Duna-menti Területi Egységek Munkaközössége és a DKMT eurorégió (Danube–Kris–Mures–Tisa Regional Cooperation).

A Duna–Körös–Maros–Tisza eurorégió próbálja elősegíteni a gazdasági fellendülést, ennek érdekében jött létre 1997. november 21-én Szegeden az együttműködési jegyzőkönyv aláírásával. Kezdetben 9 tagból állt, négy magyar megyéből (Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok) négy romániai területből (Arad megye, Hunyad megye, Krassó-Szörény megye, Temes megye) és Vajdaságból.

1. ábra: A Duna–Körös–Maros–Tisza Regionális Együttműködés

Forrás: <http://www.dkmt.net/hu/index.php> (Letöltve: 2017.03.26.)

E térség gazdasági és természeti szempontból is egységesnek nevezhető, csak a határok által három részre osztott területek kapcsolatai meggyengültek. A rendszerváltást követően mindhárom területen újra elkezdtek megújítani kapcsolatokat a térség más-más államba szakadt területeivel. Ez az együttműködés segíti a kiegyensúlyozott kapcsolat kiépítését és megtartását az országok között, és kedvezően hathat a politikai viszonyokra is. Az együttműködés célja, hogy segítse a helyi közösségek és önkormányzatok kapcsolatait, együttműködését több területen, mint az oktatás és kultúra, a gazdaság, a tudomány vagy a sport. Rövid távú célként a meglévő kapcsolatok erősítése, középtávú célként a régiók társadalmi-gazdasági kohéziójának erősítése, hosszú távon pedig a kisebbségi problémák jobb megértése a cél, ezzel is elősegítve az európai folyamatokba való integrálást. Tevékenysége több munkacsoport köré csoportosul, ezek a gazdaság, infrastruktúra és turizmus; a regionális fejlődés, természet- és környezetvédelem; a kultúra,

sport, civil szervezetek és szociális kérdések; valamint a nemzetközi kapcsolatok, információ és média. Ez a kezdeményezés jelentőségteljes, példamutató szerepet tulajdoníthatunk neki (Stojčić-Karanović 2006). Az évente változó soros elnökség 2001-ben került Vajdaságra, amikor is Đorđe Đukić, a Vajdaság Autonóm Tartomány Végrehajtó Bizottságának elnöke lett az ötödik soros elnök. 2003 májusában megalakult a DKMT Fejlesztési Ügynökség, amikor regionális együttműködéssé alakult át, majd az elnökök fórumát felváltotta a közgyűlés, melyhez csatlakoztak civil szervezetek, egyetemek, ifjúsági szervezetek és kamarák is, továbbá taggá válhatnak azóta városok is, mint Békéscsaba, Szeged vagy Szabadka. A 8. és 11. soros elnök Bojan Pajtić, a Vajdaság Autonóm Tartomány Végrehajtó Tanácsának elnöke volt. A tagság változását jól mutatja, hogy 2004-ben Jász-Nagykun-Szolnok megye, 2007-ben Békés megye is kilépett, majd 2009-től Hunyad megye sem tagja már a DKMT-nek. A társulás hozadékeként több jelentős program született, ezek közül a továbbiakban azokat emelném ki, amelyek Vajdaság szempontjából fontosak.

2003-ban egy Phare program keretein belül egy olyan tanulmány kidolgozása volt a cél, ahol az ivóvízminőség javítására tettek kísérletet Vajdaság AT esetében tapasztalatcsere segítségével. Két kiadvány született a program keretein belül, az egyik az Útmutató Vajdaság Autonóm Tartomány Ivóvízminőség-javító Programjának előkészítéséhez, a másik pedig az Ivóvízminőség javításának lehetőségei című kétnyelvű kiadvány (DKMT honlapja 2003).

Vajdaság szempontjából Az Európai Uniót innen és túl – Gazdaságfejlesztés Vajdaság Autonóm Tartományban című rendezvényt is meg kell említeni. Ez a négy hónapos rendezvénysorozat lehetőséget biztosított a térségben működő vállalkozások szakkiállításokon való bemutatkozására, hozzájárulva ezzel a további együttműködések kialakításához. 2005 szeptemberében a mezőgazdaság, az élelmiszeripar és az élelmiszer-biztonság témájában, 2005 októberében az utazás és a turizmus témakörében szerveztek kiállítást. A biztonságpolitikai és biztonságtechnikai szakkiállítás 2005. november 17 és 19 között került megszervezésre Szegeden, majd 2006 januárjában az egészségügy került előtérbe. Ezenfelül még több menedzsmentképzést tartottak, ahol 160 szakembert képeztek 2005 júniusa és 2006 februárja között (DKMT honlapja 2003).

Kiemelendő továbbá a Szeged–Szabadka–Bácsalmás–Baja vasútvonal és a Kübekháza–Rábé határút fejlesztése. Ezenfelül a kistélepülések szintjén az egymást kiegészítő projektekre irányul a legnagyobb figyelem, ennek érdekében a közös városi rendezvények vagy turisztikai termékek létrehozása a legfontosabb fejlesztés.

A Duna-menti Területi Egységek Munkaközössége (Working Community of the Danube Regions) 1992. május 17-én jött létre Bécsben. Kezdetben hat Duna menti állam 16 területi egysége alkotta. Mára 23 tagra bővült, és már 11 államból tevődik össze. Céljai között szerepel a kereskedelmi és gazdasági fejlődés, a turizmus, a kultúra és a környezetvédelem serkentése. A munka három munkacsoportban folyik, melyek a következők: Környezetvédelem és térrendezés, gazdaság és turizmus, sport és ifjúság, valamint a kereskedelem és gazdaság.

Testvérváros-hálózatok

Városdiplomácia alatt az önkormányzatok közvetlen külföldi partnerkapcsolatait értjük, melyek kötetlenségük miatt alkalmasak a helyi különleges érdekek képviselésére. A városdiplomácia leginkább a közoktatás, a kultúra, a városrendezés, az idegenforgalom, a szociálpolitika és a gazdaságfejlesztés területeire összpontosít. A városdiplomáciai kapcsolatok alkalmasak lennének arra, hogy a decentralizációs folyamatok jobban érvényesüljenek, elősegítve azt is, hogy megszűnjenek az ellentétek és a centralizmus káros következményei, s közben olyan helyi szintű fejlődés alakuljon ki, ami helyi szinten segíti egy-egy település fejlődését például a kultúra területén (Nyusztai 2000).

A vajdasági településeknek Magyarországgal sikerült a legjelentősebb testvérváros-hálózatot kialakítani, viszont az 1990-es években ezek a kezdeményezések is visszaestek.

Újvidék legújabb és legélénkebb testvérvárosi kapcsolatát Péccsel ápolja 2009 óta. A város előljárói a két település közötti hasonlóságot hangsúlyozták, melyek a következők: hasonló méret, gazdag hagyomány, regionális központ szerepének betöltése, sikeres egyetemi város.

Legjelentősebbként Szeged és Szabadka testvérvárosi kapcsolatát említhetjük. Több kulturális projekt köti össze a két települést. Ilyen volt a Kulturális utazások Szeged és Szabadka régiójában című projektum, melyet azzal a céllal valósítottak meg, hogy minél több fiatal ellátogasson a két városba, a rendezvények megmozgassák az odaérkezőket. Több alkalommal is megrendezték a Kultúrcsempész Sínbusz Fesztivált is, mely irodalmi, zenés és filmes programokkal, több helyszínen fogadta az érdeklődőket mindkét városban, központi eleme pedig a két várost összekötő „sínbusz” volt.

Zombor és Baja települések már több mint 50 éve állnak testvérvárosi kapcsolatban, rendszeresen részt vesznek egymás kulturális és szórakoztató rendezvényein, ezzel is erősítve a két város közötti kapcsolatokat.

Zenta és Paks testvérvárosi kapcsolata az utóbbi időben felélénkület látszik, ugyanis nemrégiben került sor az 1993 óta megszervezésre kerülő Paksi Nemzetközi Gastroblues fesztivál vándorkiállítására a zentai Városházán. A rendezvény célja a kapcsolatépítés és további együttműködések kialakítása volt. Zenta Hódmezővásárhellyel is ápolja testvérvárosi kapcsolatait, több közös rendezvényük közül kiemelkedik A téglá dicsérete címmel szervezett, a Városi Múzeumban fotóművészek munkáit bemutató kiállítás. Ezenfelül a szlovákiai Dunaszerdahellyel is szoros kapcsolatot tart fenn Zenta. A Jószomszédi együttműködés az egységes Európáért program keretében az önkormányzat arra kereste a választ, hogy mit jelent az Európai Unió a polgárok számára. Több program került megszervezésre, workshopok, kerekasztal-megbeszélések zajlottak egy-egy problémakör körbejárásával, valamint mindegyik partnertelepülésnek (a szlovákiai Dunaszerdahely, a magyarországi Gödöllő és Törökszentmiklós, a szlovéniai Kranj és a szerbiai Niš város Medijana községe) lehetősége volt bemutatkozni a főtéren, ezáltal is közelebb hozva a településeket és lakóikat egymáshoz.

Óbecse testvérvárosi kapcsolatot ápol a szlovákiai Galántával, a romániai Csíkszeredával, a magyarországi Csongráddal és Szekszárdal, illetve Sátoraljaújhellyel.

A vajdasági települések testvérváros-hálózatának ismertetése még hosszasan folytatható, e fejezetben a legjelentősebb és legaktívabb kapcsolatok felvázolására került csak sor.

Szomszédság programok példaértékű projektekként szemlélítve

Magyarország és Szerbia közös határán megindultak a határon átívelő együttműködések, úgynevezett szomszédság programok, melyek az Európai Bizottság irányelveit követik. A területi egyenlőtlenségek csökkentése céljából jöttek létre, különböző területekre helyezve a hangsúlyt, mint az infrastrukturális kérdések, a gazdaság, az emberi erőforrások fejlesztése, környezet- és természetvédelem. A támogatás fő területei a vasúti, vízi, energia- és távközlési hálózatok fejlesztése. Létrejött egy Közöségi Kezdeményezési Program, melynek életbelépésére több mint egy évet kellett várni. Magyarország 2003-ban nyújtotta be az alapidokumentumot az Európai Bizottsághoz, amelynek tagjai a dokumentum végső verzióját 2004. október 19-én hagyták jóvá. Ezután a három résztvevő ország helyi, regionális és központi szerveinek delegált tagjaiból álló közös Monitoring Bizottság alakuló ülésén elfogadta a konkrét intézkedéseket. Az Interreg és CARDS programokra már kezdetben is 100 körüli jelent-

kezés érkezett Vajdaságból. A romániai, valamint a szerbiai és montenegrói határon átívelő együttműködésre, mely Phare és Cards szomszédsági programok, szintén nagy érdeklődés mutatkozott az önkormányzatok, civil szervezetek, valamint kis- és középvállalkozások részéről. A támogatásra jogosult területek között Szerbiában Vajdaság és Belgrád szerepel. A kedvezményezettek közé elsősorban a nonprofit szervezetek tartoznak, közintézmények, önkormányzatok és társulásaik, alapítványok, civil szervezetek, oktatási intézmények. A támogatás mértéke 95 százalék lehet, a kis- és középvállalkozások esetében pedig 50 százalék (Riciz 2012).

A program prioritásai a következők: elsősorban a határ menti terület infrastruktúrális integrációjának erősítése, az országhatárok átjárhatóságának biztosítása, a határ mentén lakók szorosabb és sikereesebb együttműködése, másodsorban a piacok integrációjának előremozdítása és a helyi társadalmi koherencia támogatása, valamint a cégek segítése a hatékonyabb együttműködés céljából. Harmadrészt a program a szakmai segítségnyújtásról szól, hogy a gördülékenyen haladjon, és eredményesen záruljon, mivel az Interreg II megvalósításához nagyméretű adminisztrációs bázis szükséges.

Az IPA-pályázatok indulásával további határ menti területek is új pályázati lehetőséghez jutottak magyar partnerek segítségével. Szerbia 2007. november 7-én aláírta a Stabilizációs és Társulási megállapodást, így az IPA első két komponensének kedvezményezettjévé vált. Az első komponens elemei a politikai kritériumoknak való megfelelés, ezen belül többek között a demokratikus intézményrendszer megszilárdítása, az államigazgatás, az önkormányzatok fejlesztése és a diszkrimináció elleni harc kiemelt jelentőséggel bír. Továbbá a gazdasági-társadalmi követelményeknek való megfelelés, melynek jelentős eleme a foglalkoztatás kiterjesztése, a munkaerőpiachoz való hozzáférés és az oktatás összehangolása a gazdasági igényekkel. Majd az európai sztenderdekhez való közelítés prioritása, amelynek lényeges elemei az SAA általi előnyök kihasználása és a felkészülés az integrációs folyamatokra. Az IPA második komponense pedig a CBC programban való részvétellel (Pámer 2012).

2008. március 25-én fogadta el az Európai Bizottság a 2007–2013-ra vonatkozó időszakra a Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programot. A támogatás célja, hogy Magyarország és a lehetséges tagjelölt országok, mint például Szerbia, hozzájussanak olyan európai uniós forrásokhoz, amelyek e program nélkül elérhetetlenek lennének számukra. A projekt az IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program keretein belül valósulhatott meg, és mivel Szerbia még nem tagja az Európai Uniónak, és ekkor még tagjelölt sem volt, ezért csupán a korábban említett két pontot

használhatta fel a támogatásból. Magyarország segítette a szomszédos régiók felzárkóztatását, fejlődését, a jó szomszédság és az EU-hoz való csatlakozás mihamarabbi létrejöttének reményében.

2. ábra: Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programterülete

Forrás: www.hu-srb-ipa.com (Letöltve: 2017.03.26.)

Egy konkrét projekt bemutatásán keresztül szeretném szemléltetni, hogyan valósult meg egy közös IPA-pályázat magyarországi és vajdasági partnerekkel. A projekt a Kézfogás – Magyar és szerb szakképzési és felnőttképzési rendszerek fejlesztése, kompetenciaalapú képzési tevékenységek címet viseli. Négy partner működött együtt, a fő kedvezményezett a Kecskeméti Regionális Képző Központ volt, a három projektpartner pedig a magyarországi Cnesa Oktatási és Művelődési Intézmény, a Probitas Civil Szervezet Szabadkáról, valamint a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Bajai Közoktatási Intézménye és Gyermekotthona. A program négy helyszínen folyt, két magyarországi partner, konkrétan Kecskemét és Baja, valamint két szerbiai partner Magyarokanizsa és Szabadka részvételével. A 16 hónapos projekt lebonyolítása során három általános tananyag került kidolgozásra közös erővel, majd ennek végeztével három képzési program is elkészült. Kecskemét Magyarokanizsával közösen hotelasszisztens-képzést valósított meg, Baja pedig Szabadkával ökológiai gazdálkodás tanfolyamot indított az érdeklődők számára. A projekt során kidolgozott képzéseket igen nagy érdeklődés fogadta határon innen és túl is. A következő képzési programok

tekinthetőek a projekt fontos eredményeinek: Aranykalászos gazda – Ökológiai gazdálkodás, Panziós, falusi vendéglátó – Hotelasszisztens, ECDL – Európai Számítógép-használói Jogosítvány, EBC*L – Egységes Európai Gazdasági Oklevél, Vállalkozói ismeretek, Munkaerőpiaci tréning – A munkahely megszerzését és megtartását elősegítő tréning. Megvalósult továbbá két oktató- és két diákcsereprogram is. A 16 hónapos futamidő alatt egyaránt realizálódtak a korábban már említett rövid távú és a később kifejtendő hosszú távú célok.

A célcsoport tekintetében kiemelten kezelték a halmozottan hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségének növelését. Annak elősegítése érdekében, hogy ez a csoport egyenlő mértékben jusson a szolgáltatásokhoz, két intézkedést eredményezett ez a projekt. Elsőként pályaaorientációs képzés létrehozása valósult meg még a tanfolyam előtt, majd a tanulmányok elsajátítása következett, mely arra szolgált, hogy csökkentse a gyakran előforduló lemorzsolódást a résztvevők között. Azért esett a választás a fent említett képzések kidolgozására, hogy csökkenteni lehessen a célcsoport munkaerőpiaci lemaradását.

A projekt céljai közül kiemelendő még, hogy a munkaerőpiac igényeinek kielégítésére ki kívánták használni a szak- és felnőttképzés kapcsolódási pontjait a hátrányos helyzetűek számára. Az országok szak- és felnőttképzésre vonatkozó jogszabályainak összehangolása, illetve a jó gyakorlatok átvétele a szakképző iskolák és a felnőttképzési intézmények együttműködésével elősegítheti a társadalmi esélyegyenlőséget is. A rövid távú célok tehát a tanfolyamok és csereprogramok megvalósulása voltak, a hosszú távú célok pedig a következők: öt munkaállomással bővülő számítógépes terem létrehozása Magyarokán, egy-egy tankert megépítése Szabadkán és Baján, a képzési felszerelések bővítése az összes helyszínen, valamint a magyarokán zai létesítmény ECDL, illetve a kecskeméti központ EBC*L vizsga akkreditációja. Kétnyelvű modulfüzet készült a tananyagok elsajátítását segítő és mindkét országban való alkalmazhatóságuk céljából.

Összesen két konferencia, négy találkozó, valamint tizenkét fejlesztési műhely megrendezésére került sor a projekt időtartama alatt. A nyitó konferencia 2010. augusztus 13-án zajlott le a kecskeméti helyszínen Jó szomszédok szövetsége és tapasztalataink megosztása címmel. A partnerek képviselői egyenként ismertették a három megrendezésre került képzést, a „képzők képzése” tanártovábbképzést, az ökológiai gazdálkodók képzését és a hotelasszisztens-képzést egyaránt.

A 2010. december 13-án lezajlott konferencia, mely a foglalkoztatáspolitikai és a felnőttképzés összefüggései a Vajdaság Autonóm Tartomány és

a Dél-alföldi Régió szakmapolitikai együttműködésben címet viselte, célul tűzte ki, hogy megvizsgálja a két érintett ország felnőttképzésének hatályos jogszabályait, közös pontokat keressen, és az egész életen át tartó tanulást segítse elő a későbbiek során. A konferencián részt vettek Bács-Kiskun Megye és Vajdaság képviselői az érintett intézményekből. A résztvevők három fő témát jártak körül. Elsőként a törvényi háttér megteremtését, mivel a tartományban még csak kezdeti fázisban van a kecskemétihez hasonló központ létrejötte, ezért fontosnak tartották, hogy bizonyos gyakorlati kérdéseket is megvitassanak, és javaslatokkal álljanak elő a szerb kormány felé. A következő lényeges pont, hogy a magyarországi jó gyakorlatokat minél zökkenőmentesebben át tudják venni Vajdaságban, és alkalmazzák az adott képzési központokban. Majd a kimeneti követelmények és a bizonyítványok kiállításával, valamint az Európai Unión belüli elismertetésével is foglalkozniuk kellett a megjelenteknek. A megbeszélések eredményeként a következő javaslatok születtek: ajánlás egy hosszú távú együttműködési tervre, mely elősegítené a gazdaság és a munkaerőpiac összehangolását az oktatás és a szakképzés tekintetében; többszintű együttműködési rendszer valósuljon meg, mely érintené a minisztériumokat, regionális szinteket és helyi szinten is megépülő központok közötti kapcsolattartást és közös felmérések készítését, jó gyakorlatok átadását, vizsgáztatási rendszerek megismertetését, a gazdasági és piaci szereplők tekintetében egyaránt; a vajdasági szintű intézmény létrehozásáig a kecskeméti központ kihelyezett tagozatai működhetnének, melyekben vajdasági munkatársak látnák el a feladatokat, ezáltal elsajátítva az új munkaköröket és a hozzájuk tartozó tennivalókat, tehát a gyakorlatban valósulna meg a „képzők képzése”; a vizsgázás feltételei megegyeznének a Magyarországon bevált módszerekkel, időpontokkal; a közös pályázati források kiaknázása is nagyban elősegíthetné a terület fejlődését, és a pályázati pénzekhez való hozzáférés új lehetőségeket nyitna a tanfolyamszervezés és tanfolyamok elérhetősége tekintetében Vajdaság-szerte (Rózsa 2013).

A 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó pályázatok első felhívása 2016 folyamán került kiírásra, melynek költségvetése nagyobb, mint az előző időszaké, 1,5 milliárd eurót tesz ki, melyből Szerbia éves szinten 200 millióval gazdálkodik. A sikeres együttműködések folytatásaként, a továbbiakban is a térség felzárkóztatására az Európai Unió vissza nem térítendő támogatás formájában igyekszik segíteni az ország EU-s integrációját.

Egyéb terület-és közösségfejlesztési programok

A fent említetteken kívül meg kell említenünk a szomszédos ország nemzeti forrásait, mint például a korábbi Szülőföld Alap, ma már Bethlen Gábor Alap (BGA) vagy a Prosperitati Alapítvány forrásait.

A Bethlen Gábor Alap működése három tevékenység köré összpontosul: a támogatások folyósítása, a Magyarság Háza és a Nemzetpolitikai Kutatóintézet működtetése. Támogatási rendszerének célja az volt, hogy elődjével szemben átláthatóbb és ellenőrizhetőbb legyen (Kántor 2013). A 2013-ben meghozott törvény értelmében a Zrt. 11,5 milliárd forintos forrásból gazdálkodhat. Négytagú Bizottság a döntéshozó testülete, melynek feladata, hogy meghatározza a pályázati összegekre vonatkozó kereteket, részt vegyen a támogatási döntéshozatalban, továbbá a Kollégiummal kapcsolatos döntéshozatal is feladatai közé tartozik, ahogyan az is, hogy betartsa a Magyar Állandó Értekezlet elvi iránymutatásait. A pénzeszközök kezelését egy 2011-ben létrehozott nonprofit gazdasági társaság, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. végzi, mely a Magyar Kormány nemzetpolitikai stratégiájának megvalósulását segíti elő. E tevékenység a magyar nemzettudat erősítését szolgálja, és a magyar–magyar kapcsolatok fenntartásában játszik közre. A szülőföldön próbálja elősegíteni a külhoni magyarság kultúrájának megmaradását, anyagi és szellemi javainak gyarapodását (BGA ZRT. honlapja 2017).

2011-től a Magyar Állandó Értekezlet döntése szerint a hangsúly a pályázati jellegű támogatásokra helyeződik, továbbá nemzeti jelentőségű intézmények kijelölésére is sor került minden régióban, melyek működését kiemelten támogatják.

Szervezeteken kívül magánszemélyek is pályázhatnak, így lehetővé vált a kis- és középvállalkozások támogatáshoz való jutása. A határon túli magyarság boldogulásának elősegítése és a Magyarországgal való kapcsolatok ápolásának és fejlesztésének elősegítése a pályázat célja, továbbá a magyar azonosságtudat megerősítése a kultúra és az oktatás segítségével. Több területen elérhető a támogatás, ezek a magyar közösség céljait szolgáló kulturális és oktatási programok támogatása, az írott és elektronikus média és könyvkiadás támogatása, ingatlanberuházások, illetve működési költségek támogatása. Két határon túli iroda nyílt 2012-ben, az egyik Erdélyben, a másik pedig Felvidéken. Előbbi többek között napilap- és folyóirat-kiadás-sal, információtechnológiai szaktanácsadással, ingatlankezeléssel, piac- és közvélemény-kutatással, továbbá egyéb titkári tevékenységekkel foglalkozik, míg a komáromi iroda kereskedelemmel, szolgáltatásokkal és számítógépes szolgáltatásokkal (BGA ZRT. honlapja 2017).

Az Alap legjelentősebb pályázata a „Szülőföldön magyarul” című oktatási-nevelési támogatás, melyre minden szülőföldjén magyarul tanuló jogosult, ezen felül kiterjed az óvodás korosztályra is 2011-től.

A „Határtalanul!” című program arra hivatott, hogy a magyarországi iskolák diákjai tanulmányi kirándulás keretein belül eljussanak a Kárpát-medence magyarlakta vidékeire.

A Magyarság Háza működése is az alapkezelő feladata, mely a külhoni magyar közösségeket bemutató oktatási és nevelési intézményként működik. A pozitív magyarságkép és a magyar közösségek kapcsolatait erősítő rendezvények otthona.

A Nemzetpolitikai Kutatóintézet feladata a kisebbségkutatás, nemzetpolitikai kutatások elvégzése és ezek eredményeinek feldolgozása. Kiemelt programjai a korábban említett „Határtalanul” program, 2012 – a külhoni magyar óvodák éve, 2013 – a külhoni magyar kisiskolások éve, Kisebbségi Jogvédő Alapítvány és Intézet, Dr. Szász Pál ösztöndíj, a Nemzeti Regiszter, a Körösi Csoma Sándor Program és a Julianus program (Kántor 2013).

A Prosperitati Alapítvány a magyar kormány 50 milliárd forintos támogatásának köszönhetően jött létre, annak érdekében, hogy gazdaságfejlesztési pályázatok kiírásának segítségével, előremozdítása első körben a vajdasági mezőgazdasági termelőket, mikro- és kisvállalatokat, illetve falusi házak vásárlását segítse elő. Vajdaság-szerre több településen rendelkeznek térségi irodákkal, Magyarkanizsán, Nagybecskereken, Óbecsén, Pancsován, Szabadkán, Temerinben, Topolyán, Zentán és Zomborban. A vajdasági magyar közösségek terület- és gazdaságfejlesztési stratégiája a helyi területfejlesztési tervek mentén jött létre, mely figyelembe veszi az Európai Unió, a Kárpát-medence és Délkelet-Európa stratégiáit is, ennek érdekében hozták létre a Prosperitati Alapítványt, melynek alapötletétül a Wekerle-terv szolgált. Az alapítvány határozatlan időre alakult közhasznú célok jótékony elvégzésére. Az összeg jelentős hányadát, mintegy 30 milliárd forintot a hitelprogram teszi ki, a többi pedig vissza nem térítendő állami támogatás formájában jut el a pályázókhoz. 2016-ban 5 milliárd, 2017 és 2018 során pedig 7,5 milliárd vissza nem térítendő támogatás kerül a felhasználókhoz. A programot a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) és a Magyar Kormány közösen bonyolítja. A pályázóknak rendelkezniük kell a szerb mellett magyar állampolgársággal, ez ugyanúgy szükséges a jogi személyek számára is. Lényeges továbbá, hogy a pályázó székhelye Vajdaság legyen és a beruházás is ott valósuljon meg. 20 százalék önrésszel lehet pályázni a fennmaradó összegre. A szabályzat szerint meghatározott pontrendszer alapján osztályozzák a beérkezett pályázatokat (Prosperitati Alapítvány honlapja 2017).

Összegzés

A különböző együttműködési formák (államközi, szubregionális, testvérváros-hálózatok) mind azt a cél szolgálják, hogy Szerbia és ezen belül Vajdaság is mihamarabb csatlakozhasson az Európai Unióhoz és könnyebben felzárkózzon a térség országaihoz. Vajdaság szempontjából a brüsszeli iroda is jelentős változást hozhat, hiszen a vajdasági érdekek közvetlen képviselőjére kerülhet sor általa. A szerb alkotmánybíróság megállapításával összhangban a képviselő szó leghagyásával rendeződhet az iroda helyzete, de mégis olyan szerepet tölthet be, mely közvetlenül a vajdasági érdekeket képviseli Brüsszelben.

Látható, hogy míg az államközi és regionális együttműködési formák leginkább az országra és annak tájegységeire vonatkozó együttműködést helyezik előtérbe, addig a testvérvárosi kapcsolatok esetében a kultúra és a közös programok megszervezése a cél. Vannak hagyományos, több éve megrendezésre kerülő programok, melyek már egy biztos kapcsolatrendszerre engednek következtetni, és eseti próbálkozások is, viszont a határok egyre nyitottabbá válásával ezek a kapcsolatok a későbbiekben tovább erősödhetnek.

A felzárkóztatást legjobban a szomszédsági programok segítették elő, vagy az említett magyarországi támogatások. Hiszen ezekben az esetekben beszélhetünk kézzel fogható eredményekről, megvalósult célokról, melyek közvetlenül érintik az ott élőket és helyi szinten segítik a felzárkózást, valamint további kapcsolatok kialakításával fenntartható viszonyt alakíthatnak ki akár a megvalósult programok eredményeképpen, akár a más településekkel való együttműködés során. A legutóbbi, talán legjelentősebb Prosperitati-pályázatok kézzel fogható eredménye még nem mutatkozott meg a térségben, viszont az otthonmaradást hivatott elősegíteni a gazdasági élénkülés elősegítésével.

Vajdaság, mint látható, a legszorosabb kapcsolatot Magyarországgal ápolja, akár az üzleti lehetőségeket, akár a kulturális programokat tekintve szoros együttműködés figyelhető meg különösen a dél-alföldi régióval.

Vajdaságnak egyedül a régiók Európájában van esélye a felzárkózásra, gyarapodásra és a gazdasági növekedés elérésére. Ehhez a regionális kapcsolatok hatékonyabbá tételére van szükség, mivel egyedül így lehetséges a központok, mint Belgrád, lassúságának kikerülésére és az eltérő érdekek megvalósulásának kiküszöbölésére.

Irodalomjegyzék

- Bethlen Gábor Alap ZRT. honlapja. Forrás: <http://bgazrt.hu/> (Letöltve: 2017.03.16.)
- Duna–Körös–Maros–Tisza Regionális Együttműködés Honlapja. Forrás: <http://www.dkmt.net/hu/index.php?bov=31361184074840> (Letöltve: 2017.04.04.)
- EUR-Lex: Uniós jog. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52012DC0713> (Letöltve: 2017.04.04.)
- Fejes Zsuzsanna (2010): Az önkormányzatok alkotmányos helye és szerepe a határon átnyúló együttműködések rendszerében. Forrás: <http://www.kul-vilag.hu/2010/04/fejes.pdf> (Letöltve: 2017.04.01.)
- Horváth Zoltán–Tar Gábor (2006): Nemzetközi szervezetek kislexikona. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Gál Kinga honlapja. Forrás: http://galkinga.hu/hu/bemutattak_a_szerbiai_kisebbségi_akciotervet_strasbourgban/ (Letöltve: 2017.04.04.)
- Gauder Péter (2009): Duna-stratégia – Európa új mederben. Beszélő 14 (11). Forrás: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/duna-strategia-%E2%80%93-euro-pa-uj-mederben> (Letöltve: 2017.04.01.)
- Borhi László (szerk.) (2010): Európa, nemzet, külpolitika. Tanulmányok Ádám Magda 85. születésnapjára. Budapest: Aura Kiadó.
- Kántor Zoltán (szerk.) (2013): Nemzetpolitikai alapismeretek. Közzolgálati tisztviselők számára. Budapest: Nemzeti Közzolgálati Egyetem.
- Milan Tripković (2003): Regionalizálódás Szerbiában, különös tekintettel a vajdaság helyzetére. Tér és Társadalom 17 (4): 117–126.
- Nyusztay László (2000): A diplomácia fejlődésének néhány sajátossága a 20. század második felében In: Nyusztay László (szerk.): Szakdiplomáciai tanulmányok. Budapest: BGF-Külkereskedelmi Főiskolai Kar.
- Pámer Zoltán (2012): A Nyugat-Balkán és az Európai Integráció. Magyar Tudomány. Forrás: <http://www.matud.iif.hu/2012/04/05.htm> (Letöltve: 2017.03.11.)
- Prosperitati Alapítvány honlapja. Forrás: <http://prospiritati.rs> (Letöltve: 2017.04.03.)
- Regional Cooperation Council. Forrás: <http://www.rcc.int/> (Letöltve: 2017.03.11.)
- Ricz András (2012): A határon átívelő programok hatásai Vajdaság területi fejlődésére – az ezeken alapuló területi együttműködések továbbfejlesztésének lehetőségei. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek IX (1).
- Rózsa Rita (2013): Az uniós források szerepe a vajdasági szakképzésben. In:

- Szoták Szilvia (szerk.): Határhelyzetek V.: Sztereotípiák, választások, túlélési stratégiák kisebbségi léthelyzetekben. 449–463. Budapest: Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium.
- Rózsa Rita (2014): A szerbiai többségi és kisebbségi lakosság várakozásai az európai uniós csatlakozással kapcsolatban. In: Fedinec Csilla, Szoták Szilvia (szerk.): Határhelyzetek VII.: Közösség és identitás a Kárpát-medencében. 412–424. Budapest: Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium.
- Stojić-Karanović Edit (2006): A határokon átívelő együttműködés jelentősége a vajdasági kis-régiók fenntartható fejlődésében. Forrás: <http://www.balkancenter.hu/pdf/stijc.pdf> (Letöltve: 2017.03.11.)

